



**وزارت جهاد کشاورزی**  
**سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی**  
**دفتر امور اقتصادی**

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان هرمزگان

**گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی**  
**(استان هرمزگان)**  
**سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴**

**تهیه و تدوین:**

علیرضا نکویی، عبدالحسین عسکری، سید سعید مدرس نجف آبادی، عباس پورمیدانی و علیرضا توکلی

**خرداد ۱۴۰۵**

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر امور اقتصادی

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان هرمزگان

---

### شناسنامه گزارش

**عنوان:** گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی (استان هرمزگان) سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴

**تهیه و تدوین:** دکتر علیرضا نکویی، دکتر عبدالحسین عسکری و دکتر سید سعید مدرس نجف آبادی، دکتر عباس پورمیدانی و دکتر علیرضا توکلی

**همکاران اصلی:** دکتر بازدار، مهندس یونسی، مهندس بدری، مهندس بدرزاده، مهندس شهلایپور، دکتر لطیف زاده، دکتر سیروس بخت، دکتر ثباتی، مهندس حسین نژاد، مهندس رحمانی، مهندس ترکشوند

**تهیه و تنظیم:** دفتر امور اقتصادی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

**ناشر:** دفتر امور اقتصادی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

**محل اجرا:** استان هرمزگان

**شمارگان (تیراژ):** محدود

**تاریخ شروع:** شهریور ۱۴۰۳ به مدت یکسال و شش ماه

**نوبت چاپ:** اول

**شماره ثبت:**

**تاریخ ثبت:** ۱۴۰۵

**نشانی:** تهران، بزرگراه شهید چمران، خیابان یمن، باغ کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

**تلفن:** ۲۲۴۰۲۳۰۰

---

## فهرست مطالب

---

|    |                                                      |
|----|------------------------------------------------------|
| ۱  | چکیده                                                |
| ۲  | مقدمه                                                |
| ۲  | معرفی استان هرمزگان                                  |
| ۳  | توانمندی‌ها و ظرفیت‌های استان در بخش کشاورزی         |
| ۴  | تقسیم کار استانی در راستای اجرای برنامه عملیاتی      |
| ۴  | ارزیابی اجرای الگوی کشت                              |
| ۱۱ | برنامه‌های آموزشی و ترویجی اجرا شده در استان هرمزگان |
| ۱۳ | جمع‌بندی نهایی                                       |
| ۱۶ | Abstract                                             |

## فهرست جداول

- 
- جدول ۱- سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴) ..... ۶
- جدول ۲- درجه مکانیزاسیون و ضریب نفوذ بذر گواهی شده در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴) ..... ۹
- جدول ۳- وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴) ..... ۱۰
- جدول ۴- وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴) ..... ۱۱۱
- جدول ۵- فعالیت‌های آموزشی- ترویجی ..... ۱۲۲
- جدول ۶- ضریب تحقق برنامه برای درصدهای مختلف ..... ۱۲
- جدول ۷- درصد تحقق واقعی شاخص‌های مختلف در برنامه ابلاغی در استان هرمزگان (۱۴۰۳-۱۴۰۴) ..... ۱۳

## فهرست شکل‌ها

---

شکل ۱- سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان ..... ۷

شکل ۲- تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان ..... ۷

## چکیده

هدف از نظارت بر برنامه الگوی کشت پایش، ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارت پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین کننده و اجرایی برنامه، به منظور برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن و نظارت مستمر بر اجرای مناسب برنامه در راستای رویکردهای تعیین شده است. به منظور جمع‌بندی و تعیین میزان دستیابی به اهداف اصلی برنامه الگوی کشت در استان هرمزگان در سال زراعی ۱۴۰۳-۱۴۰۴، از شاخص ضریب تحقق استفاده گردید. بطوری که در صورت تحقق هر یک از برنامه‌های ابلاغی بین ۹۰ تا ۱۲۰ درصد ضریب تحقق یک، تحقق ۸۰ تا ۹۰ درصد ضریب تحقق ۰/۸، ۷۰ تا ۳۰ درصد ضریب تحقق ۰/۶ و در صورت تحقق کمتر از ۳۰ درصد برنامه ابلاغی، ضریب تحقق ۰/۲ تعلق خواهد گرفت. میزان تحقق برنامه در استان هرمزگان در خصوص سطح زیر کشت محصولات مهم ۱۰۲ درصد، میزان تحقق برنامه در خصوص عملکرد محصولات ۸۹ درصد و در خصوص تولید محصولات مهم این میزان ۹۴ درصد، میانگین درصد تحقق شاخص‌های مختلف ۷۱ درصد بود. درصد عملکرد محصول به دلیل خشکسالی، کمبود بارندگی و تغییر اقلیم و بالا بودن درجه حرارت در فصل زمستان پائین بود.

**کلمات کلیدی:** الگوی کشت، امنیت غذایی، پایداری منابع

## مقدمه

برنامه‌ی الگوی کشت ملی با هدف ارتقای امنیت غذایی کشور، حفاظت از منابع پایه سرزمینی، ارتقاء اشتغال و درآمد کشاورزان و با توجه ویژه به محدودیت منابع آب و خاک، تغییرات مولفه‌های اقلیمی، بروز خشکسالی‌های مستمر و با لحاظ نمودن توان سرزمینی، ملاحظات علمی و ظرفیت‌های اکولوژیکی کشور تدوین شده است. این برنامه مجموعه‌ای از سیاست‌ها، راهبردها و اقدامات عملی در سطح ملی و منطقه‌ای را شامل شده و به خلاءهای قانونی، حقوقی، دانشی و عوامل فنی، اجرایی، مالی، سیاستی و نرم‌افزاری موثر بر تولید پایدار محصولات کشاورزی تکیه دارد. در این برنامه تلاش می‌شود با ارتقای شاخص بهره‌وری، تولید بهبود یابد.

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی علاوه بر مسئولیت تدوین، براساس ابلاغیه شماره ۲۵۸۱۰/۰۲۰ مورخ ۱۴۰۱/۷/۲۶ وزیر محترم جهاد کشاورزی، عهده‌دار نظارت و پایش برنامه الگوی کشت ملی نیز می‌باشد که دستورالعمل نظارتی مربوطه طی نامه شماره ۳۱۵۶۷/۲۰۰ در تاریخ ۱۴۰۱/۱۱/۳۰ ابلاغ گردید.

هدف از نظارت بر برنامه الگوی کشت پایش، ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارات پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین کننده و اجرایی برنامه، به منظور برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن و نظارت مستمر بر اجرای مناسب برنامه در راستای رویکردهای تعیین شده است.

براساس دستورالعمل ابلاغی، دبیرخانه متمرکز نظارتی در ستاد سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با هدف ارزیابی برنامه ملی تدوین شده، تشکیل و هدایت گروه‌های راهبر ملی و پایش مستمر و گزارش‌گیری مدیریتی تشکیل گردید. همچنین کارگروه استانی نظارت بر اجرای الگوی کشت با مسئولیت رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی هر استان و با حضور معاونین و مدیران سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها، نمایندگان صنف کشاورزی با هدف ارزیابی برنامه ساختاری درون استانی الگوی کشت، احصاء چالش‌ها، مشکلات و موانع فنی، آموزشی، ترویجی و اجرایی در هر استان و نیز گروه نظارتی جهت نظارت میدانی بر برنامه الگوی کشت تشکیل گردیدند. جهت ارزیابی برنامه در سطح اجرایی (میدانی) از شاخص‌های کمی و قابل اندازه‌گیری در قالب جداول ۱۲ گانه استفاده گردید.

## معرفی استان هرمزگان

استان هرمزگان یکی از استان‌های کشور جمهوری اسلامی ایران است که در جنوب آن، بین مختصات جغرافیایی ۲۵ درجه و ۲۴ دقیقه تا ۲۸ درجه و ۵۷ دقیقه عرض شمالی و ۵۳ درجه و ۴۱ دقیقه تا ۵۹ درجه و ۱۵ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است. این استان حدود ۶۸ هزار کیلومتر مربع مساحت دارد که از این نظر، هشتمین استان کشور می‌باشد. هرمزگان از جهت شمال و شمال شرقی با استان کرمان، غرب و شمال غربی با استان‌های فارس

و بوشهر، از شرق با سیستان و بلوچستان همسایه بوده و جنوب آن را آب‌های گرم خلیج فارس و دریای عمان در نواری به طول تقریبی ۹۰۰ کیلومتر دربر گرفته است.

استان هرمزگان با موقعیت و ویژگی خاص جغرافیایی و آب و هوای گرم و خشک و شرجی در نوار ساحلی بستر مهمی برای تولید محصولات باغی می‌باشد. استان هرمزگان دارای مساحت ۶۸ هزار کیلومترمربع و حدود یک میلیون و هشتصد هزار نفر جمعیت است. بخش کشاورزی یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصادی منطقه می‌باشد. کشت و تولید محصولات باغی در استان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و یکی از منابع بسیار مهم درآمدزایی و اشتغال به کار ساکنین منطقه محسوب می‌گردد. از مجموع جمعیت شاغل استان، ۱۸ درصد در بخش کشاورزی مشغول فعالیت هستند که شامل ۱۰۷ هزار واحد بهره‌برداری می‌باشد.

### توانمندی‌ها و ظرفیت‌های استان در بخش کشاورزی

استان هرمزگان یکی از با استعدادترین، مهم‌ترین و راهبردی‌ترین مناطق اقتصادی کشور است که از ظرفیت‌های بالایی در حوزه کشاورزی اعم از باغی و صیفی برخوردار می‌باشد. شرایط اقلیمی و آب و هوایی در استان هرمزگان خاص است. در این استان برخلاف دیگر مناطق کشور تغییرات فصلی همچون زمستان و تابستان تأثیر چندانی در فعالیت‌های زراعی کشاورزان ندارد. استان هرمزگان بزرگترین تولید کننده محصولات کشاورزی به خصوص سبزیجات و صیفی‌جات خارج از فصل در ایران است.

سطح زیر کشت محصولات کشاورزی استان هرمزگان، ۱۵۶۰۳۶ هکتار می‌باشد که ۷۹۱۴۱ هکتار به محصولات زراعی با سهم ۰/۷ درصد سهم کشور و ۷۶۸۹۵ هکتار به محصولات باغی با سهم ۲/۷ درصد از کشور، اختصاص دارد. میزان کل تولیدات کشاورزی استان در سال ۱۴۰۳ حدود ۲۲۳۰ هزارتن بوده است که ۱۷۲۰ هزارتن آن تولیدات زراعی، ۵۱۰ هزارتن آن تولیدات باغی می‌باشد. برخی محصولات باغی استان از قبیل انبه مقام اول و لیمو ترش رتبه دوم را در کشور به خود اختصاص داده‌اند. بخش کشاورزی و منابع طبیعی این استان در توسعه اقتصادی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به وجود ظرفیت‌های بالقوه و استفاده نشده بخش کشاورزی در استان، براحتی می‌توان با تزریق اعتبارات و افزایش توانمندی‌های حرفه‌ای در این بخش و تجاری کردن آن، بازدهی بسیار خوبی در مدت زمان کوتاه به دست آورد. این بخش قادر خواهد بود محصولات متنوع زراعی، باغی، آبزیان و گیاهان دارویی و صنعتی در حجم زیاد تولید نماید که خود کفایی و امنیت غذایی را بدنبال خواهد داشت.



## تقسیم کار استانی در راستای اجرای برنامه عملیاتی

اجرای الگوی کشت بدون مشارکت همه ارکان‌های موثر در سطح استان، میسر نخواهد بود لذا در استان هرمزگان برای اجرای مناسب الگوی کشت با سیاست‌های ابلاغی در سازمان جهاد کشاورزی کارگروه اجرایی الگوی کشت تشکیل گردید. اولین اقدام کارگروه هماهنگی بین ادارات مرتبط با الگوی کشت بوده که با برگزاری جلسات متعدد در جهت پیشبرد برنامه الگوی کشت اقدامات لازم انجام گرفت. کارگروه نظارت بر اجرای الگوی کشت در استان به ریاست رئیس مرکز تشکیل و بر اساس دستورالعمل نظارات، اقدامات و کار نظارتی را در استان انجام داده شد. بر اساس برنامه ابلاغی الگوی کشت محصولات زراعی استان برای سال زراعی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ جداول ۱۲ گانه الگوی کشت در استان تکمیل گردید که نتایج این جداول به تفکیک مورد بررسی و تحلیل آماری قرار گرفته است.

## ارزیابی اجرای الگوی کشت

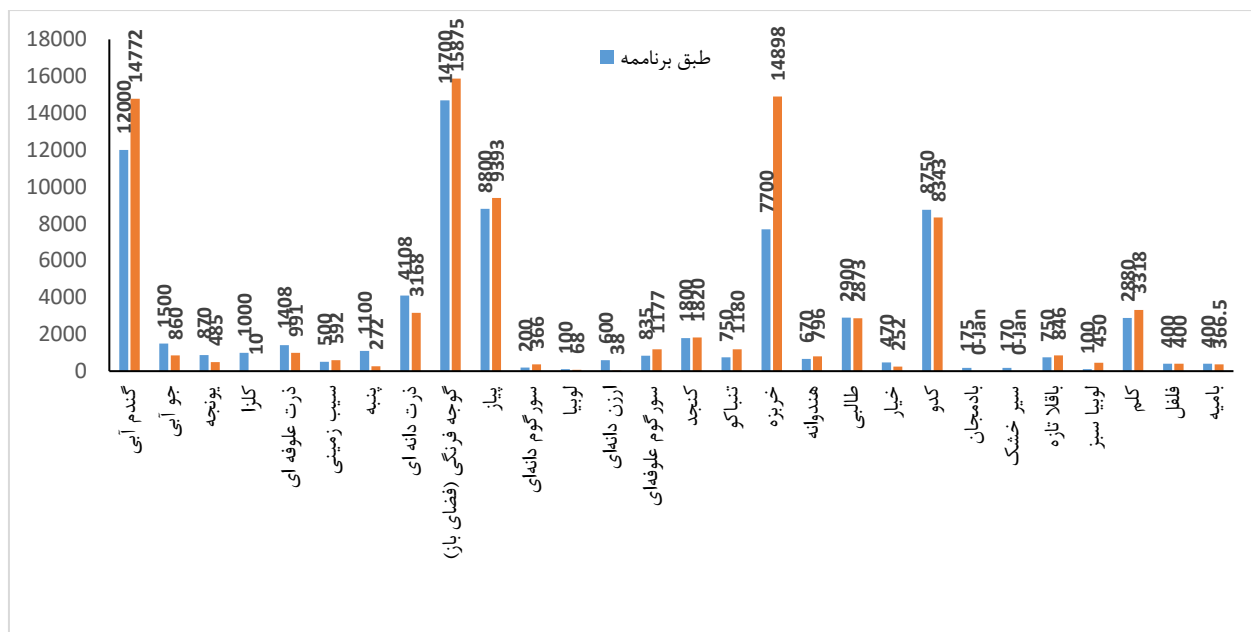
جدول ۱ سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در استان هرمزگان را در برنامه و میزان تحقق آن در سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴ نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌شود از ۴۰ محصول مورد نظر ۲۷ محصول در استان کشت شده‌اند. سطح زیرکشت، عملکرد و تولید محصولات زراعی گندم، سیب‌زمینی، گوجه‌فرنگی، لوبیا، طالبی، بادمجان، کلم، فلفل و بامیه انحراف معنی داری از برنامه ندارند. به‌طوری‌که انتظارات برنامه در خصوص سطح زیر کشت گندم ۱۲۳ درصد، عملکرد ۶۹/۵ درصد و تولید آن حدود ۸۵/۸ درصد محقق شده است که به دلایل تغییر اقلیم و کمبود بارش‌ها و عدم رعایت تناوب زراعی و پائین بودن ماده آلی خاک میزان عملکرد در هکتار پائین بود. سطح زیر کشت سیب‌زمینی ۱۱۸/۴ درصد، عملکرد آن ۹۳/۵ درصد و تولید آن ۱۱۰/۶ درصد تحقق یافته است. سطح زیر کشت گوجه‌فرنگی ۱۰۸ درصد، عملکرد آن ۹۷/۶ درصد و تولید آن ۱۰۵ درصد تحقق یافته است. سطح زیر کشت لوبیا ۱۸۳ درصد، عملکرد آن ۱۱۳ درصد و تولید آن ۲۱۹ درصد تحقق یافته است. سطح زیر کشت طالبی ۱۱۸/۸ درصد، عملکرد آن ۹۳/۷ درصد و تولید آن ۱۱۱/۵ درصد تحقق یافته است. سطح زیر کشت بادمجان ۹۵/۳ درصد، عملکرد آن ۱۲۲/۴ درصد و تولید آن ۱۱۶/۸ درصد تحقق یافته است. سطح زیر کشت فلفل ۱۱۵/۲ درصد، عملکرد آن ۸۹/۳ و تولید آن نیز ۱۰۳ درصد تحقق یافته است. سطح زیر کشت بامیه ۱۰۰ درصد، عملکرد آن ۱۵۱/۲ درصد و تولید آن ۱۵۱/۲ درصد تحقق یافته است. سطح زیر کشت کلم ۴۵۰ درصد، عملکرد آن ۹۹/۵ درصد و تولید آن ۴۳۰ درصد تحقق یافته است. از طرفی اهداف برنامه در خصوص کشت محصولات کلزا، سورگوم دانه‌ای و علوفه‌ای، پنبه، ذرت دانه‌ای و علوفه‌ای، باقلا تازه و ارزن علوفه‌ای محقق نگردیده است. سطح زیر کشت کلم، خربزه، هندوانه و گوجه‌فرنگی بسیار بیشتر از برنامه ابلاغی بوده است. علت افزایش سطح زیر کشت این محصولات جنبه اقتصادی داشته و زارعین بیشتر به دنبال سودآوری می‌باشند، لذا با توجه به سودآوری این محصولات برای کشاورز، افزایش چشمگیری در سطح زیر کشت این محصولات داشته

است بخصوص کلم. باید توجه داشت با ابلاغ دستوری نمی توان کشاورزان را مجاب نمود سطح زیر کشت را کاهش دهند. لذا سیاست حمایتی و قیمت تضمینی متناسب با الگوی کشت برای محصولات زراعی هدف، می تواند راهکار مناسبی باشد. بیشترین انحراف از برنامه در کشت کلم مشاهده می گردد به طوری که سطح زیر کشت آن از ۱۰۰ هکتار در برنامه به ۴۵۰ هکتار و به تبع آن تولید نیز بسیار بیشتر از برنامه اتفاق افتاده است. کلزا یکی از محصولات مهم است که هم از نظر تولید روغن که نیاز وارداتی روغن ما بالا است و همه در تناوب با محصول گندم قرار می گیرد که هم در کنترل آفات، بیماری ها، علف های هرز و افزایش محصول گندم خیلی موثر است درصد تحقق آن در سطح زیر کشت یک درصد است که بایستی جهت افزایش سطح زیر کشت این محصول مهم چاره ای اندیشه شود.

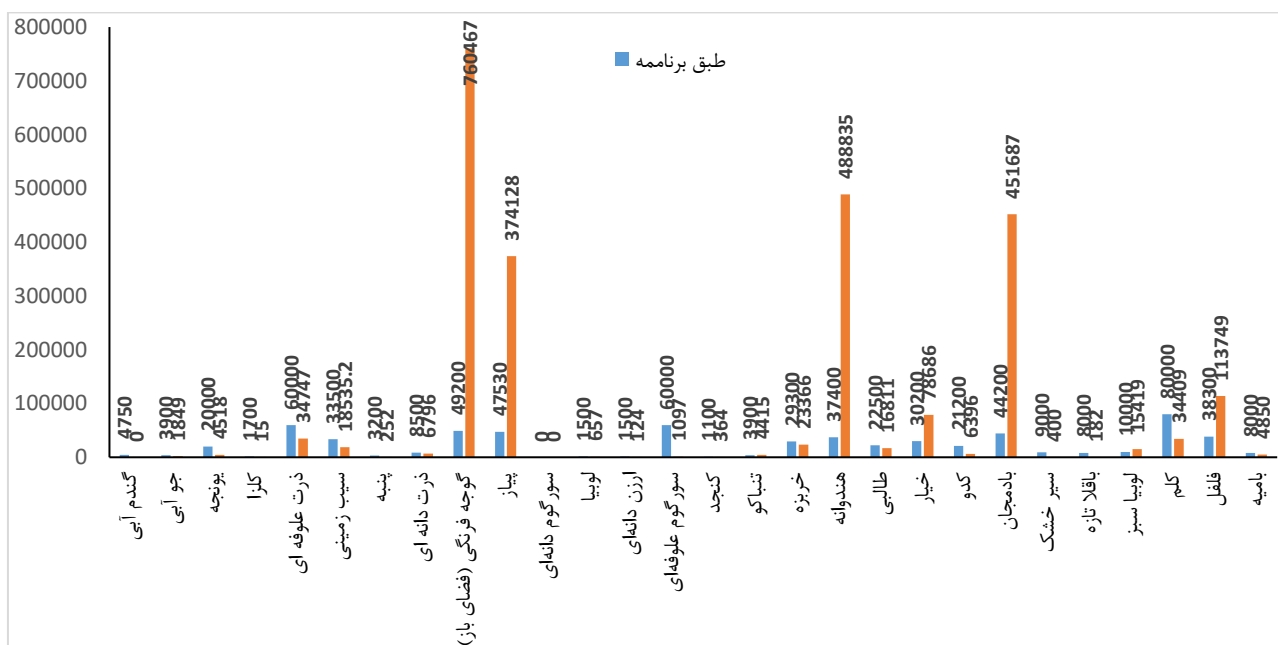
جهت ارزیابی میزان و درصد واقعی تحقق برنامه در شاخص سطح زیر کشت، از میانگین وزنی سطح زیر کشت و نیز ضریب تحقق (جدول ۶) سطح ابلاغی استفاده شد. بر این اساس درصد تحقق سطح زیر کشت ابلاغی محصولات کشاورزی در این استان براساس نقش و وزن سطح زیر کشت هر محصول در تحقق سطح زیر کشت کل محصولات بدست آمد که برابر با ۷۴ درصد بود. این مقدار کمتر از درصد تحقق سطح زیر کشت ابلاغی براساس میانگین هم وزن سطح زیر کشت محصولات (۸۲ درصد) بود که به نظر می رسد دقیق تر می باشد.

جدول ۱- سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان  
هرمزگان (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴)

| سال ۱۴۰۳-۰۴ (طبق برنامه) |            | سال ۱۴۰۳-۰۴ (محقق شده) |           |           |           |            |             |           |            | نوع محصول |
|--------------------------|------------|------------------------|-----------|-----------|-----------|------------|-------------|-----------|------------|-----------|
| عملکرد                   | تولید (تن) | سطح (هکتار)            | درصد تحقق | درصد تحقق | درصد تحقق | تولید (تن) | سطح (هکتار) | درصد تحقق | تولید (تن) |           |
| عملکرد                   | تولید (تن) | سطح (هکتار)            | درصد تحقق | درصد تحقق | درصد تحقق | تولید (تن) | سطح (هکتار) | درصد تحقق | تولید (تن) |           |
| گندم آبی                 | ۱۲۰۰۰      | ۴۷۵۰                   | ۵۷۰۰۰     | ۱۴۷۷۲     | ۱۲۳       | ۳۳۰۰       | ۶۹/۵        | ۴۸۸۹۱/۵   | ۸۵/۸       |           |
| جو آبی                   | ۱۵۰۰       | ۳۹۰۰                   | ۵۸۵۰      | ۸۶۰       | ۵۷        | ۲۱۰۰       | ۵۴          | ۱۸۴۹      | ۳۱/۶       |           |
| یونجه                    | ۸۷۰        | ۲۰۰۰۰                  | ۱۷۴۰۰     | ۴۸۵       | ۵۶        | ۹۳۰۰       | ۴۶/۵        | ۴۵۱۸      | ۲۶         |           |
| کلزا                     | ۱۰۰۰       | ۱۷۰۰                   | ۱۷۰۰      | ۱۰        | ۱۰        | ۱۵۰۰       | ۸۸          | ۱۵        | ۰/۸۸       |           |
| ذرت علوفه ای             | ۱۴۰۸       | ۶۰۰۰۰                  | ۸۴۴۸۰     | ۹۹۱       | ۷۰/۴      | ۳۵۰۰۰      | ۵۸          | ۳۴۷۴۷     | ۴۱         |           |
| سیب زمینی                | ۵۰۰        | ۳۳۵۰۰                  | ۱۶۷۵۰     | ۵۹۲       | ۱۱۸/۴     | ۳۱۳۰۰      | ۹۳/۵        | ۱۸۵۳۵/۲   | ۱۱۰/۶      |           |
| پنبه                     | ۱۱۰۰       | ۳۲۰۰                   | ۳۵۲۰      | ۲۷۲       | ۲۴/۷      | ۹۰۰        | ۲۸          | ۲۵۲       | ۷          |           |
| ذرت دانه ای              | ۴۱۰۸       | ۸۵۰۰                   | ۳۴۹۱۸     | ۳۱۶۸      | ۷۷        | ۲۱۰۰       | ۲۴/۷        | ۶۷۹۶      | ۱۹/۵       |           |
| گوجه فرنگی (فضای باز)    | ۱۴۷۰۰      | ۴۹۲۰۰                  | ۷۲۳۶۰۰    | ۱۵۸۷۵     | ۱۰۸       | ۴۸۰۰۰      | ۹۷/۶        | ۷۶۰۴۶۷    | ۱۰۵        |           |
| پیاز                     | ۸۸۰۰       | ۴۷۵۳۰                  | ۴۱۸۳۵۰    | ۹۳۹۳      | ۱۰۷       | ۳۹۸۰۰      | ۸۳/۷        | ۳۷۴۱۲۸    | ۸۹/۴۳      |           |
| لویا                     | ۲۰۰        | ۱۵۰۰                   | ۳۰۰       | ۳۶۶       | ۱۸۳       | ۱۷۰۰       | ۱۱۳         | ۶۵۷       | ۲۱۹        |           |
| ارزن دانه ای             | ۱۰۰        | ۱۵۰۰                   | ۱۵۰       | ۶۸        | ۶۸        | ۱۸۰۰       | ۱۲۰         | ۱۲۴       | ۸۳         |           |
| سورگوم علوفه ای          | ۶۰۰        | ۶۰۰۰۰                  | ۳۶۰۰۰     | ۳۸        | ۶/۳       | ۳۰۰۰۰      | ۵۰          | ۱۰۹۷      | ۳۰         |           |
| کنجد                     | ۸۳۵        | ۱۱۰۰                   | ۹۱۸/۵     | ۱۱۷۷      | ۱۴۱       | ۳۰۰        | ۲۷          | ۳۶۴       | ۳۹/۶       |           |
| تنباکو                   | ۱۸۰۰       | ۳۹۰۰                   | ۷۰۲۰      | ۱۸۲۰      | ۱۰۱       | ۲۴۰۰       | ۶۱/۵        | ۴۴۱۵      | ۶۲/۸۹      |           |
| خریزه                    | ۷۵۰        | ۲۹۳۰۰                  | ۲۱۹۷۵     | ۱۱۸۰      | ۱۵۷       | ۱۹۷۰۰      | ۶۷          | ۲۳۳۶۶     | ۱۰۶/۳      |           |
| هندوانه                  | ۷۷۰۰       | ۳۷۴۰۰                  | ۲۸۸۴۳۰    | ۱۴۸۹۸     | ۱۹۳/۵     | ۳۲۸۰۰      | ۸۷/۷        | ۴۸۸۸۳۵    | ۱۶۹/۵      |           |
| طالبی                    | ۶۷۰        | ۲۲۵۰۰                  | ۱۵۰۷۵     | ۷۹۶       | ۱۱۸/۸     | ۲۱۱۰۰      | ۹۳/۷        | ۱۶۸۱۱     | ۱۱۱/۵      |           |
| خیار                     | ۲۹۰۰       | ۳۰۲۰۰                  | ۸۷۵۸۰     | ۲۸۷۳      | ۹۹        | ۲۷۳۰۰      | ۹۰/۴        | ۷۸۶۸۶     | ۸۹/۸       |           |
| کدو                      | ۴۷۰        | ۲۱۲۰۰                  | ۹۹۶۴      | ۲۵۲       | ۵۳/۶      | ۲۵۳۰۰      | ۱۱۹         | ۶۳۹۶      | ۶۴/۲       |           |
| بادمجان                  | ۸۷۵۰       | ۴۴۲۰۰                  | ۳۸۶۷۵۰    | ۸۳۴۳      | ۹۵/۳      | ۵۴۱۰۰      | ۱۲۲/۴       | ۴۵۱۶۸۷    | ۱۱۶/۸      |           |
| سیر خشک                  | ۱۷۵        | ۹۰۰۰                   | ۱۵۷۵      | ۲۲/۸      | ۱۳        | ۱۷۵۰۰      | ۱۹۴/۴       | ۴۰۰       | ۲۵/۴       |           |
| باقلا تازه               | ۱۷۰        | ۸۰۰۰                   | ۱۳۶۰      | ۲۴/۳      | ۱۴/۳      | ۷۴۰۰       | ۹۲/۵        | ۱۸۲       | ۱۳/۴       |           |
| لویا سبز                 | ۷۵۰        | ۱۰۰۰۰                  | ۷۵۰۰      | ۸۴۶       | ۱۱۲/۸     | ۱۸۲۰۰      | ۱۸۲         | ۱۵۴۱۹     | ۲۰۵/۶      |           |
| کلم                      | ۱۰۰        | ۸۰۰۰۰                  | ۸۰۰۰      | ۴۵۰       | ۴۵۰       | ۷۶۴۰۰      | ۹۹/۵        | ۳۴۴۰۹     | ۴۳۰/۱      |           |
| فلفل                     | ۲۸۸۰       | ۳۸۳۰۰                  | ۱۱۰۳۰۴    | ۳۳۱۸      | ۱۱۵/۲     | ۳۴۲۰۰      | ۸۹/۳        | ۱۱۳۷۴۹    | ۱۰۳        |           |
| بامیه                    | ۴۰۰        | ۸۰۰۰                   | ۳۲۰۰      | ۴۰۰       | ۱۰۰       | ۱۲۱۰۰      | ۱۵۱/۲       | ۴۸۵۰      | ۱۵۱/۲۵     |           |



شکل ۱ - سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴)



شکل ۲- تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴)

یکی از اهداف برنامه، تحلیل فرآیند اجرای سیستم‌های آبیاری در راستای افزایش راندمان آبیاری و کاهش تلفات آب است. طبق گزارش دریافتی از استان در اکثر محصولات زراعی میزان و سطح اجرای سیستم‌های آبیاری نوین مطلوب نیست. افزایش ضریب مکانیزاسیون برای ارتقای بهره‌وری و کاهش ضایعات ضروری است. طبق گزارش ناظر استان هرمزگان و اطلاعات دریافتی، اهداف برنامه در افزایش ضریب مکانیزاسیون در سال زراعی جاری در محصولات مختلف تقریباً محقق شده است (جدول ۲). اما میزان تحقق اهداف برنامه در افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در محصولات استراتژیک گندم و جو یک مقدار پائین بوده است. علت کاهش ضریب نفوذ بذر گواهی شده می‌توان به اختلاف قیمت خرید گندم و فروش بذر اصلاح شده اشاره نمود که زارعین ترجیح می‌دهند از بذور خود مصرفی استفاده نمایند. با توجه به اهمیت این ضریب در دستیابی به عملکرد پتانسیل در محصولات زراعی، لازم است به این موضوع توجه و اقدامات ضروری در خصوص افزایش ضریب نفوذ بذر در سطح استان صورت گیرد.

**جدول ۲- درجه مکانیزاسیون و ضریب نفوذ بذر گواهی شده در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴)**

| سال ۱۴۰۲-۰۳           |                                   | سال ۱۴۰۳-۰۴ (طبق برنامه)          |                                   | سال ۱۴۰۳-۰۴ (محقق شده)            |                                   |                                   |           |
|-----------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|-----------|
| نوع محصول             | درجه مکانیزاسیون<br>کشاوری (درصد) | ضریب نفوذ بذر<br>گواهی شده (درصد) | درجه مکانیزاسیون<br>کشاوری (درصد) | ضریب نفوذ بذر<br>گواهی شده (درصد) | درجه مکانیزاسیون<br>کشاوری (درصد) | ضریب نفوذ بذر<br>گواهی شده (درصد) | درصد تحقق |
| گندم آبی              | ۸۸                                | ۸۲                                | ۹۰                                | ۸۵                                | ۹۰                                | ۷۸                                | ۹۲        |
| جو آبی                | ۵۵                                | ۷۵                                | ۶۰                                | ۷۸                                | ۶۵                                | ۶۰                                | ۷۷        |
| یونجه                 | ۸۶                                | ۹۰                                | ۹۰                                | ۹۲                                | ۹۰                                | ۸۲                                | ۹۱        |
| کلزا                  | ۹۹                                | ۱۰۰                               | ۹۹                                | ۱۰۰                               | ۹۹                                | ۱۰۰                               | ۱۰۰       |
| ذرت علوفه ای          | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰       |
| سیب زمینی             | ۱۰۰                               | ۹۲                                | ۱۰۰                               | ۹۴                                | ۱۰۰                               | ۸۷                                | ۹۵        |
| پنبه                  | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰       |
| ذرت دانه ای           | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰       |
| گوجه فرنگی (فضای باز) | ۰                                 | ۱۰۰                               | ۰                                 | ۱۰۰                               | ۰                                 | -                                 | ۱۰۰       |
| پیاز                  | ۱                                 | ۱۰۰                               | ۱                                 | ۱۰۰                               | ۱۰                                | -                                 | ۱۰۰       |
| لوییا                 | ۲۴                                | ۷۸                                | ۲۸                                | ۸۰                                | ۳۰                                | ۷۵                                | ۹۶        |
| ارزن دانه ای          | ۲۰                                | ۱۰۰                               | ۲۰                                | ۱۰۰                               | ۲۲                                | ۱۱۰                               | ۱۰۰       |
| سورگوم علوفه ای       | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰                               | ۱۰۰       |
| کنجد                  | ۲۲                                | ۷۵                                | ۲۵                                | ۸۰                                | ۲۸                                | ۷۲                                | ۹۰        |

جدول ۳ وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان در سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴ را نشان می‌دهد. میزان تحقق برنامه احداث گلخانه در مجموع استان ۵۱/۷ درصد است، ولی پراکنش تحقق برنامه در شهرستان‌های مختلف مناسب نیست به‌طوری‌که در شهرستان پارسیان کاملاً تحقق یافته و در شهرستان‌های رودان و میناب تقریباً مناسب ولی در شهرستان‌های بندرلنگه، بندرعباس، خمیر و بستک و بسیار کمتر از برنامه بوده است.

جدول ۳- وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴)

| شهرستان   | سال پایه | هدف ۵ ساله | تحقق در سال ۱۴۰۳-۰۴ | درصد تحقق |
|-----------|----------|------------|---------------------|-----------|
| حاجی‌آباد | ۱۵۶      | ۴۵۰        | ۱۸۹                 | ۴۲        |
| میناب     | ۹        | ۱۶۵        | ۱۰۹                 | ۶۶        |
| پارسیان   | ۱۰       | ۷۰         | ۷۱                  | ۱۰۱       |
| رودان     | ۱۳۱      | ۴۰۰        | ۲۵۴                 | ۶۳/۵      |
| خمیر      | ۷        | ۵۵         | ۱۷                  | ۳۱        |
| بندرلنگه  | ۵        | ۶۰         | ۵                   | ۸/۳       |
| بندرعباس  | ۱۹       | ۷۵         | ۱۴                  | ۱۸/۷      |
| بستک      | ۱۳       | ۱۰         | ۵                   | ۵۰        |
| جمع       | ۳۵۰      | ۱۲۸۵       | ۶۶۴                 | ۵۱/۷      |

جدول ۴ وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان در سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴ را نشان می‌دهد. با توجه به تخصیص صورت گرفته، میزان مصرف کود اوره در اکثر محصولات مخصوصاً محصولات استراتژیک و مهم تقریباً طبق برنامه بوده است. ولی میزان تخصیص و مصرف کودهای فسفره و پتاسه کمتر از برنامه بوده است ولی نسبت به سال قبل (۱۴۰۲-۱۴۰۳) از وضعیت بهتری برخوردار بوده است.

جدول ۴- وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان هرمزگان (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴)

| نوع محصول             | سال ۱۴۰۲-۰۳ |           |           | سال ۱۴۰۳-۰۴ (طبق برنامه) |           |           | سال ۱۴۰۳-۰۴ (محقق شده) |           |           |
|-----------------------|-------------|-----------|-----------|--------------------------|-----------|-----------|------------------------|-----------|-----------|
|                       | کود ازته    | کود فسفره | کود پتاسه | کود ازته                 | کود فسفره | کود پتاسه | کود ازته               | کود فسفره | کود پتاسه |
| گندم آبی              | ۵۷۰۰        | ۷۰۰       | ۵۵۰       | ۱۷۲۹                     | ۱۲۸۳      | ۴۹۰۰      | ۸۳                     | ۱۱۰۰      | ۶۳/۶      |
| جو آبی                | ۴۲۷         | ۱۲۰       | ۷۰        | ۳۶۰                      | ۱۸۰       | ۲۹۰       | ۸۱                     | ۷۰        | ۳۸/۹      |
| کلزا                  | ۱۶۰         | ۵۵        | ۳۵        | ۳                        | ۱/۵       | ۲         | ۶۶/۷                   | ۱/۵       | ۱۰۰       |
| ذرت علوفه ای          | ۳۰۰         | ۸۰        | ۸۰        | ۴۰۰                      | ۱۵۰       | ۲۹۰       | ۷۲/۵                   | ۵۰        | ۳۳/۳      |
| سیب زمینی             | ۱۲۰         | ۵۰        | ۳۰        | ۱۷۷/۶                    | ۵۰        | ۱۲۰       | ۶۷/۵۷                  | ۳۰        | ۶۰        |
| پنبه                  | ۱۷۰         | ۵۰        | ۴۰        | ۸۲                       | ۴۰        | ۲۵        | ۸۲/۹                   | ۱۳        | ۳۲/۵      |
| ذرت دانه ای           | ۱۶۰۰        | ۴۵۰       | ۲۵۰       | ۱۶۸۰                     | ۳۳۶/۵     | ۴۰۰       | ۵۹/۵                   | ۲۱۰       | ۶۲/۴      |
| گوجه فرنگی (فضای باز) | ۱۰۰۰        | ۱۱۰       | ۵۰        | ۴۷۶۲                     | ۵۵۰       | ۴۸۰       | ۴۲                     | ۱۰۰       | ۱۸/۲      |
| پیاز                  | ۸۰۰         | ۵۰        | ۵۰        | ۲۸۱۷                     | ۴۵۰       | ۳۵۰       | ۴۶/۱                   | ۵۰        | ۱۱/۱      |
| لوبیا                 | ۵۰          | ۱۰        | ۱۵        | ۱۱۰                      | ۲۵        | ۲۰        | ۶۹                     | ۲۰        | ۸۰        |
| ارزن دانه ای          | ۱۲          | ۷         | ۰         | ۲۰                       | ۷         | ۵         | ۷۰                     | ۱۴        | ۷۱/۴      |
| کنجد                  | ۲۵۰         | ۴۰        | ۸۰        | ۲۹۴                      | ۸۰        | ۵۰        | ۶۸                     | ۳۵        | ۴۳/۷      |
| خریزه                 | ۱۸۰         | ۳۰        | ۳۰        | ۳۵۴                      | ۱۰۰       | ۷۵        | ۶۷/۸                   | ۱۰        | ۱۰        |
| هندوانه               | ۱۰۵۰        | ۴۵        | ۳۰        | ۴۴۷۰                     | ۳۰۰       | ۲۶۰       | ۲۴/۶                   | ۵۰        | ۱۶/۷      |
| طالبی                 | ۸۶          | ۴۴        | ۲۳        | ۲۳۸                      | ۵۳        | ۴۳        | ۸۴                     | ۲۰        | ۳۷/۷      |
| خیار                  | ۴۵۰         | ۴۵        | ۱۵        | ۸۶۲                      | ۱۵۰       | ۱۲۰       | ۲۹                     | ۳۰        | ۲۰        |
| کدو                   | ۴۰          | ۳۵        | ۱۷        | ۲۳۹                      | ۲۵        | ۲۰        | ۶۲/۷                   | ۲۰        | ۸۰        |
| بادمجان               | ۱۲۰۰        | ۶۵        | ۱۸        | ۱۸۰۰                     | ۲۸۰       | ۲۳۵       | ۵۰                     | ۵۰        | ۱۷/۸      |
| سیر خشک               | ۳۰          | ۵         | ۱۵        | ۶/۸                      | ۱         | ۵/۵       | ۸۰/۹                   | ۰         | ۰         |
| باقلا تازه            | ۱۲۰         | ۱۸        | ۱۵        | ۷/۲                      | ۱         | ۶         | ۸۳/۳                   | ۰         | ۰         |
| لوبیا سبز             | ۵۰          | ۱۰        | ۱۵        | ۲۵۴                      | ۵۲        | ۵۰        | ۵۵                     | ۱۰        | ۱۹/۲      |
| کلم                   | ۲۸۰         | ۱۸        | ۱۲        | ۱۳۵                      | ۵۲        | ۴۱        | ۶۶/۷                   | ۱۰        | ۱۹/۲      |
| فلفل                  | ۳۰۰         | ۲۵        | ۱۵        | ۱۰۵۰                     | ۱۶۰       | ۱۰۰       | ۴۲/۸                   | ۵         | ۳/۱       |
| بامیه                 | ۴۹          | ۲۰        | ۱۸        | ۱۲۰                      | ۵۰        | ۴۰        | ۶۶/۷                   | ۰         | ۰         |

#### برنامه‌های آموزشی و ترویجی اجرا شده در استان هرمزگان (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴)

یکی از اهداف برنامه الگوی کشت اجرای فعالیت‌های ترویجی و آموزشی در راستای تدوین الگوی کشت می‌باشد که در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۴ تحقق اهداف برنامه با برنامه‌های پیشنهادی پیشرفت نسبتاً خوبی داشته و انطباق برنامه با اهداف تا حدودی متناسب بوده است (جدول ۵). تنها در برنامه روز مزرعه، هفته انتقال یافته‌ها و طرح‌های تحقیقی - ترویجی درصد تحقق پایین بوده است و دوره آموزش بر خط در بستر شبکه شاک که محل استقرار آن در مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان می‌باشد رشد قابل توجهی داشته است. آموزش غیرحضوری در بستر شبکه برکت ۹۰ درصد تحقق یافته است. در بقیه فعالیت‌های ترویجی درصد تحقق تقریباً خوب بوده است.



### جدول ۵- فعالیت های آموزشی - ترویجی

| عنوان فعالیت (تعداد)                              | سال<br>۱۴۰۲-۰۳ | طبق برنامه<br>۱۴۰۳-۰۴ | پیشنهادی<br>۱۴۰۴ | تحقیقی سال<br>۱۴۰۳-۰۴ | درصد<br>تحقیق |
|---------------------------------------------------|----------------|-----------------------|------------------|-----------------------|---------------|
| اعزام تیم های یاوران تولید                        | ۱۹۰            | ۲۰۰                   | ۲۰۰              | ۱۸۵                   | ۹۲/۵          |
| دوره های مهارت آموزی بهبود و ارتقای مهارت فنی     | ۱۵۵۴           | ۳۵۷۸                  | ۱۱۰۹۰            | ۱۰۸۰۰                 | ۹۷            |
| روزهای مزرعه                                      | ۱۸             | ۱۶                    | ۱۸               | ۶                     | ۳۳            |
| روز انتقال یافته های تحقیقاتی                     | ۱۸             | ۵                     | ۵                | ۳                     | ۶۰            |
| هفته انتقال یافته های تحقیقاتی                    | ۲              | ۳                     | ۵                | ۲                     | ۴۰            |
| دوره های ترویجی                                   | ۱۴۲            | ۲۱۰                   | ۱۶۰              | ۱۳۸                   | ۸۶            |
| کارگاه ترویجی                                     | ۱۸۰            | ۲۴۰                   | ۲۵۰              | ۱۸۶                   | ۷۴            |
| بازدیدهای ترویجی                                  | ۱۲             | ۱۳                    | ۱۷               | ۱۲                    | ۷۰/۶          |
| دوره های آموزشی آموزش برخط با استفاده از شبکه شاک | ۱۶۲            | ۲۸۰                   | ۱۷۵              | ۱۶۸                   | ۹۶            |
| غیرحضوری آموزش برخط با استفاده از شبکه برکت       | ۹۵             | ۴۰                    | ۴۰               | ۳۶                    | ۹۰            |
| طرحهای تحقیقی - ترویجی                            | ۶              | ۸                     | ۵                | ۲                     | ۴۰            |
| ارتباطات انفرادی و چهره به چهره                   | ۳۵۲۰۰          | ۱۸۴۵۰                 | ۳۶۵۰۰            | ۳۵۲۰۰                 | ۹۶            |

### مسائل و مشکلات اجرای برنامه در استان هرمزگان

- ۱- عدم هماهنگی بین امور آب با سیاست الگوی کشت
- ۲- عدم سیاست تشویقی جهت اجرای الگوی کشت
- ۳- توزیع نامناسب نهاده ها در بین محصولات زراعی
- ۴- عدم اجرای قیمت تضمینی اکثر محصولات زراعی

### توصیه های فنی ارائه شده

- ۱- هماهنگی با امور آب استان در خصوص سیاست های تعیین الگوی کشت محصولات زراعی
- ۲- متناسب سازی توزیع نهاده به موقع به زارعین در فصل کشت
- ۳- اعلام قیمت تضمینی محصولات قبل از سال زراعی

### جمع بندی و نتیجه گیری:

به منظور جمع بندی و تعیین میزان دستیابی به اهداف اصلی برنامه الگوی کشت در شاخص سطح زیر کشت، از شاخص ضریب تحقق استفاده گردید (جدول ۶). بطوریکه در صورت تحقق سطح ابلاغی بین ۹۰-۱۱۰ درصد ضریب تحقق یک و... در انتها در صورت تحقق کمتر از ۵۰ درصد سطح ابلاغی، ضریب تحقق ۰/۲ تعلق می گیرد. بر این اساس میزان تحقق برنامه در خصوص سطح زیر کشت محصولات مهم (میانگین وزنی) ۹۷ درصد بود. همچنین میزان تحقق برنامه در خصوص

عملکرد محصولات ۸۹ و تولید ۹۴ درصد بوده است. میانگین درصد تحقق شاخص ها در استان تقریباً مشابه سال گذشته (۷۱ درصد) بود (جدول ۷). لذا در مجموع اجرای برنامه در استان هرمزگان با اهداف برنامه الگوی کشت ابلاغی تا حدودی قابل قبول ارزیابی می شود. لازمه تحقق کامل اجرای الگوی کشت ملی، بستر سازی فرهنگی و پذیرش موضوع از طرف کشاورزان، هماهنگی و همسویی کلیه دستگاه های اجرایی مرتبط و توجه ویژه نهادهای حاکمیتی و مجلس شورای اسلامی می باشد.

**جدول ۶- ضریب تحقق برنامه برای درصدهای مختلف**

| ضریب تحقق | درصد تا | درصد از |
|-----------|---------|---------|
| ۱         | ۱۲۰     | ۹۰      |
| ۰/۸       | ۹۰      | ۸۰      |
| ۰/۶       | ۵۰      | ۷۰      |
| ۰/۴       | ۳۰      | ۵۰      |
| ۰/۲       | ۳۰ ≤    | ۳۰ ≤    |

**جدول ۷- درصد تحقق واقعی شاخص های مختلف در برنامه ابلاغی در استان هرمزگان (۱۴۰۳-۱۴۰۴)**

| شاخص                        | درصد تحقق واقعی برنامه ابلاغی، سال ۱۴۰۳-۰۴ |
|-----------------------------|--------------------------------------------|
| سطح زیر کشت (میانگین وزنی)  | ۹۷                                         |
| عملکرد محصولات              | ۸۹                                         |
| تولید                       | ۹۴                                         |
| اجرای سیستم های آبیاری نوین | -                                          |
| درجه مکانیزاسیون کشاورزی    | ۱۰۲                                        |
| ضریب نفوذ بذر گواهی شده     | ۱۰۴                                        |
| احداث گلخانه                | ۵۱/۷                                       |
| کود از ته*                  | ۶۴                                         |
| کود فسفره*                  | ۳۵                                         |
| کود پتاسه*                  | ۶۲                                         |
| فعالیت های آموزشی و ترویجی  | ۷۳                                         |
| میانگین درصد تحقق شاخص ها   | ۷۱                                         |

### جمع بندی نهایی

- سطح زیر کشت محصولات عمده زارعی مانند گندم، سیب زمینی، گوجه فرنگی، پیاز با برنامه تطابق داشته و انتظارات برنامه الگوی کشت در سال سوم اجرای برنامه محقق شده و مناسب ارزیابی می شود.
- در جو سطح زیر کشت با اهداف برنامه تطابق ندارد و همچنین عملکرد آن پائین بود است. دلیل پائین بودن عملکرد عدم رعایت اصول فنی کاشت و داشت و همچنین عدم تخصیص نهاده های کشاورزی و خرید تضمینی همانند

محصول گندم بوده است. لذا برای رفع این مشکل بایستی دولت در سیاست قیمت تضمینی و محصول جو تجدید نظر نماید تا زارعین از کشت این محصول متضرر نشوند و در سال‌های آتی برنامه الگوی کشت، شاهد افزایش در سطح زیر کشت و عملکرد این محصول باشیم.

- سطح زیر کشت کنجد با اهداف برنامه تطابقت دارد، اما از نظر تولید با اهداف برنامه فاصله دارد. برای رفع این مشکل بایستی با برگزاری کلاس‌های آموزشی و آگاه نمودن کشاورزان با اصول فنی کاشت و انجام کشت مکانیزه و خرید تضمینی این محصول عملکرد آن را بالا برد.

- درصد تحقق سطح زیر کشت و میزان تولید کلزا درصد پایینی است. علت کاهش سطح زیر کشت کلزا پائین بودن قیمت کلزا نسبت به گندم و به موقع خریداری نکردن شرکت دانه‌های روغنی و علت کاهش تولید را می‌توان به عدم رعایت اصول فنی کاشت از جمله عدم رعایت تاریخ کاشت مناسب، عدم تغذیه مناسب و عدم مبارزه به موقع با علف‌های هرز از طرف کشاورزان اشاره نمود.

- در خصوص محصولات سیر، ارزن و سورگوم از نظر سطح زیر کشت و تولید با اهداف برنامه تفاوت داشته که بایستی با برنامه‌ریزی مناسب در سال‌های آتی سطح زیر کشت به اهداف برنامه نزدیک‌تر شود.

- استان در زمینه اجرای سیستم آبیاری در راستای افزایش بهره‌وری آب عملکرد خوبی نداشته است.
- اهداف برنامه در افزایش ضریب مکانیزاسیون در سال زراعی جاری در محصولات مختلف بخوبی محقق شده است. اما میزان تحقق اهداف برنامه در افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در محصولات استراتژیک گندم و جو یک مقدار پائین بوده است. علت کاهش ضریب نفوذ بذر گواهی شده را می‌توان به اختلاف قیمت خرید گندم و فروش بذر اصلاح شده اشاره نمود که زارعین ترجیح می‌دهند از بذور خود مصرفی استفاده نمایند. با توجه به اهمیت این ضریب در دستیابی به عملکرد پتانسیل در محصولات زراعی، لازم است به این موضوع توجه و اقدامات ضروری در خصوص افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در سطح استان صورت گیرد.

- با توجه به تخصیص صورت گرفته، میزان مصرف کود اوره در اکثر محصولات مخصوصا محصولات استراتژیک و مهم تقریبا طبق برنامه بوده است. ولی میزان تخصیص و مصرف کودهای فسفره و تا حدودی کودهای پتاسه در اکثر محصولات خیلی کمتر از برنامه بوده است.

- برنامه آموزشی و ترویجی به غیر از برنامه روز مزرعه، هفته انتقال یافته‌ها و طرح‌های تحقیقی - ترویجی به - طور کلی مناسب بوده و قابل قبول می‌باشد.

- در مجموع اجرای برنامه در سال سوم اجرا در استان هرمزگان با اهداف برنامه الگوی کشت ابلاغی قابل قبول ارزیابی می‌شود، برای تحقق بیشتر برنامه در سال‌های آتی اجرای الگوی کشت و در جهت رفع نواقص برنامه ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بایستی تلاش نمود. اصلاح و تحقق این برنامه نه تنها همت مدیران استانی را طلب می‌نماید، بلکه بایستی سیاستمداران و

مسئولین محترم وزارت جهاد کشاورزی با همکاری نهادهای حاکمیتی و مجلس شورای اسلامی در خصوص تصویب قوانین حمایتی در زمینه الگوی کشت همکاری لازم را داشته باشند.

## **Monitoring report on the implementation of the program of the national cultivation model of agricultural products in Hormozgan province for the crop**

### **Abstract**

The purpose of monitoring the cropping pattern program is to monitor, evaluate, modify, and update the expected results and results obtained, and to provide feedback to the program's developers and implementers, in order to address weaknesses, strengthen its strengths, and continuously monitor the proper implementation of the program in line with the determined approaches. In order to summarize and determine the extent of achievement of the main objectives of the cropping pattern program in Hormozgan province in the 1403-1404 crop year, the realization coefficient index was used. In such a way that if each of the announced programs is realized between 90 and 120 percent, the realization coefficient will be 1, if 80 to 90 percent is realized, the realization coefficient will be 0.8, if 70 to 30 percent of the announced program is realized, the realization coefficient will be 0.6, and if less than 30 percent of the announced program is realized, the realization coefficient will be 0.2. The implementation rate of the program in Hormozgan province regarding the area under cultivation of important crops was 102 percent, the implementation rate of the program regarding the yield of crops was 89 percent, and regarding the production of important crops, this rate was 94 percent, and the average percentage of implementation of various indicators was 71 percent. The percentage of crop yield was low due to drought, lack of rainfall, climate change, and high temperatures in the winter season.

**Keywords:** Cropping pattern, food security, resource sustainability



**Ministry of Jihad-e-Agriculture**  
**Agricultural Research, Education and Promotion Organization**

**Monitoring report on the implementation of the program of the  
national cultivation pattern of agricultural products  
(Hormozgan province)**

**Preparing and editing:**

Abodolhossein Askari, Saeid Modarres NajafAbadai, Alireza Nikoei,  
Abbas Pourmeidani and Alireza Tavakoli

**2024-2025**